

ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย

นางสาวเนตรนภา ไพโรจน์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบและศึกษาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการทดลองฝึกแต่งกายโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 6 ปีที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีพัฒนาการทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายล่าช้าที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง (หน่วยบริการอำเภอย่านตาขาว) ปีการศึกษา 2563 โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 คน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยทำการวิจัยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือชุดกิจกรรมการแต่งกาย และแบบประเมินความสามารถด้านการแต่งกายสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานค่า t-test และการเปรียบเทียบผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเด็กเรียนได้อายุ 6 ปี หลังการใช้ชุดฝึกกิจกรรมการแต่งกายมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายในระดับความสามารถ ระดับ 3
2. เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังการฝึกโดยการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายสูงกว่าก่อนการฝึกในระดับความสามารถ ระดับ 3

บทนำ

โดยธรรมชาติบุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องชาติกำเนิดของแต่ละคน บุคคล ฐานะ ความเป็นอยู่ แต่ความแตกต่างที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาด้านการศึกษาของมนุษย์ คือ เรื่องของสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ความแตกต่างของระดับสติปัญญาในแต่ละบุคคลนี้เองเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไข ทั้งในด้านของวิธีการและรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะวัยเด็กเป็นช่วงวัยที่สามารถให้การศึกษาและเกิดการพัฒนามากที่สุด บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องให้ความสนใจในการวางแผนพัฒนาด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสม และเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทุกด้านควรกระทำทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่า การส่งเสริมพัฒนาการระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการให้ใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด และเร็วที่สุดตามศักยภาพของเด็กที่มีอยู่ โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะดูแลตนเอง ในเรื่องการทำกิจวัตรประจำวันซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันและเกิด

พัฒนาการในด้านอื่นๆ เนื่องจากเด็กทุกคนมีช่วงพัฒนาการช้าหรือเร็วต่างกัน ในช่วงแรกของชีวิตเป็นเวลาที่ดียิ่งที่สุดในการเรียนรู้ที่จะดูแลตนเอง ช่วงเวลานี้เด็กจะต่อสู้ดิ้นรนเพื่ออิสรภาพเด็กต้องการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

สำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญานั้น การช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายเป็นสิ่งจำเป็น เพราะ การเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะต้องเรียนรู้และจะกระทำด้วยตนเองเพื่อไม่เป็นภาระของผู้อื่น เพราะในชีวิตประจำวันมนุษย์เราต้องสวมใส่เสื้อผ้าเพื่อความสะดวกสบายเรียบร้อย ดังนั้นการที่จะเรียนรู้ฝึกฝนในการแต่งกายจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในการสอนทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถการช่วยเหลือตนเอง ด้านการแต่งกายโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนการแต่งกาย ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง ในการแต่งกายด้วยตนเอง สามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองในด้านอื่นๆตามศักยภาพของตนเอง โดยไม่เป็นภาระต่อบุคคลอื่น

คำถามวิจัย

ผลของการใช้เก้าอี้ฝึกลุกขึ้นยืน จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการลุกขึ้นยืนเพิ่มขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย

สมมติฐานวิจัย

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับฝึกได้ เมื่อใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายมีความสามารถด้านการแต่งกายหลังการฝึกมากกว่าก่อนการฝึก

ขอบเขตงานวิจัย

๑. 1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนอายุ 6 ขวบ ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับฝึกได้ ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง หน่วยบริการย่านตาขาว
1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ อายุ ๖ ขวบ ที่มีปัญหาด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๔

จังหวัดตรัง หน่วยบริการย่านตาขาว จำนวน ๑ คน
เลือกโดยวิธีเจาะจง

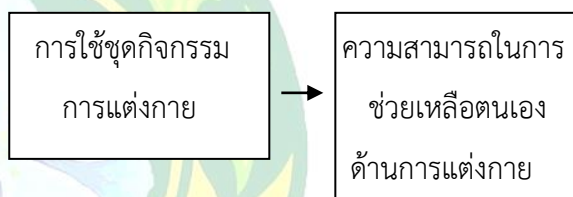
ตัวแปร

- ตัวแปรต้น คือ การใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย
- ตัวแปรตาม คือความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. นักเรียนมีกล้ามเนื้อขาที่แข็งแรงขึ้น ส่งผลให้พัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหวขาดีขึ้น
2. ครูผู้สอนสามารถนำเก้าอี้ฝึกลุกขึ้นยืนไปใช้กับนักเรียนที่มีอาการกล้ามเนื้อขาอ่อนแรงที่ไม่สามารถลุกขึ้นยืนจากเก้าอี้ได้

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

เครื่องมือใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มี 2 ชุด คือ

1. ชุดกิจกรรมการแต่งกาย
2. แบบประเมินความสามารถด้านการแต่งกาย

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. จัดทำโปรแกรมการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเป็นการเบื้องต้น

3. นำชุดกิจกรรมการแต่งกายและแบบประเมินความสามารถด้านการแต่งกาย ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item Objective Congruence Index: IOC) ตามวิธีของโรวิลเนลลี และ แฮมเบิลตัน (Rovilnelli & Hambleton. 1977: 49-60) และจะเลือกกิจกรรมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือมีค่าตั้งแต่ .05 ขึ้นไป โดยกำหนดการคะแนนเป็น +1, 0, -1

ให้ +1 หมายถึง เห็นด้วยว่า
กิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ให้ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า
กิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ให้ -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่า
กิจกรรมนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. ทำการปรับปรุงแก้ไข แผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

แบบแผนการทดลอง

ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลอง Single Subject Research Design แบบ A-B-A Design ซึ่งได้แบ่งระยะการทดลองเป็น 3 ช่วง คือ

1. ช่วงเส้นฐาน (Baseline หรือ A ตัวแรก) เป็นระยะที่มีการบันทึกข้อมูลทำการสังเกตพฤติกรรมโดยยังไม่มีการจัดกระทำและมีการประเมินความสามารถด้านการแต่งกายโดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านการแต่งกายที่จัดทำขึ้น

2. ช่วงการจัดกระทำ (Treatment หรือ B) เป็นระยะที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเริ่มทำการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายซึ่งทำให้เราทราบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเส้นฐานจากการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย ตามแผนการจัดกิจกรรมและทำการสังเกตพร้อมบันทึกพฤติกรรม เมื่อนักเรียนทำพฤติกรรมทั้งหมดแล้วจึงเริ่มในช่วงการจัดกระทำ

3. ช่วงงดการจัดกระทำ (Evaluation หรือ A ตัวหลัง) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามผลจากการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย โดยผู้วิจัยหยุดสอน แต่ยังบันทึกข้อมูล เหมือนกับที่อยู่ในระยะเส้นฐานแรก (A ตัวแรก) มีการประเมินความสามารถด้านการแต่งกายโดยใช้แบบประเมินที่จัดทำขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ผลการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย

2. ทำการประเมินความสามารถพื้นฐานก่อนการทดลอง

3. ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแต่งกาย ที่ผู้วิจัยทำขึ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน สร้างบรรยากาศในการเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน ผู้วิจัยสอน
ขั้นตอน ให้นักเรียนดูและปฏิบัติตามขั้นตอน

ขั้นที่ 3 นักเรียนฝึกปฏิบัติตาม
แผนฝึกกิจกรรม ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินการ
วิจัย ทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วัน
จันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 50
นาที

4. เมื่อดำเนินการทดลองครบทั้งหมดแล้ว
นำแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือ
ตนเองด้านการแต่งกายมาประเมินความสามารถ
ในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็ก

5. นำข้อมูลที่ได้จากการ ประเมิน
ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่ง
กาย มาสรุปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเสนอผล
การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์
ข้อมูลในการทดลองตามลำดับ ดังนี้

1. ความสามารถในการช่วยเหลือ ตนเอง
ด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา ที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการ
แต่งกาย

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการ
ช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาก่อนหลังการฝึกโดยใช้ชุด
กิจกรรมการแต่งกาย

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายอยู่ใน
ระดับต้องปรับปรุง หลังการใช้ชุดกิจกรรมการ

แต่งกายเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามี
ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่ง
กายอยู่ในระดับดีมาก

2. การใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายทำให้
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มี
ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่ง
กายโดยรวมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการแต่ง
กาย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสามารถของเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกการแต่ง
กายด้วยชุดกิจกรรมการแต่งกาย ปรากฏผลดังนี้

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ระดับสติปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 6-10 ปี ที่
ได้รับการฝึกการแต่งกายด้วยชุดกิจกรรมการแต่ง
กาย มีความสามารถในการ แต่งกายสูงขึ้น เป็นไป
ตามสมมุติฐาน คือเด็กที่มีความสามารถทาง
สติปัญญาที่ได้รับการฝึกการแต่งกายด้วยชุดฝึกการ
แต่งกายด้วยชุดการแต่งกาย มีความสามารถด้าน
การแต่งกายที่สูงขึ้น ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้
ดังนี้

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถด้านการแต่งกายของเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับสติปัญญา
50-70 อายุระหว่าง 6-10 ปี ทั้งโดยรวม และราย
พฤติกรรมที่เพิ่มขึ้นนั้น ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เด็ก
ประสบความสำเร็จในการฝึก คือการสร้างชุด
กิจกรรมการแต่งกายโดยใช้หลักการการวิเคราะห์
งานมาแบ่งเนื้อหาขั้นตอนในการฝึกเป็นขั้นตอน
ย่อย ๆ หลายขั้นตอน โดยจัดเรียงเนื้อหาจากง่าย
ไปหายากเพื่อให้เด็กเรียนประสบความสำเร็จในการ
ฝึกฝนอย่างเห็นได้ชัด

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น
กระบวนการสอนใช้หลักการแบบ 3Rs คือ

2.1 Repetition คือการฝึกซ้ำและใช้เวลา
การฝึกมากกว่าเด็กปกติใช้วิธีหลายๆ วิธีในเนื้อหา
เดิม

2.2 Relaxation คือการฝึกแบบไม่ตึง
เครียดไม่ฝึกเนื้อหาวิชาเดียววนเกิน 15 นาที
ควรเปลี่ยนกิจกรรมวิชาการเป็นการเล่น ร้องเพลง
ดนตรี เล่นิทานหรือให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง

2.3 Routine คือ การฝึกให้เป็นกิจวัตร
ประจำวัน เป็นกิจกรรมประจำวัน เป็นกิจกรรมที่
จะต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอในแต่ละวัน การฝึก
แบบไม่ถึงเครียด และให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง
จากสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม เป็นของจริงที่ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้

จากการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่า การฝึก
ทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย โดย
ใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย นอกจากจะพัฒนา
ทักษะการแต่งกายแล้วยังช่วยพัฒนาเด็กที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาในด้านอื่นๆ คือ

1. การให้เด็กได้ฝึกขั้นตอนการสวมเสื้อติด
กระดุม เป็นการฝึกสมาธิของเด็กในขณะที่ฝึกเป็น
อย่างดี กล่าวคือ ในขณะที่เด็กกำลังตั้งใจฝึกการ
ติดกระดุม เด็กใช้สมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งที่กำลังทำ
ไม่วอกแวก ถูกชักจูงความสนใจได้ง่าย

2. การที่เด็กได้เล่นการศึกษาลำดับ
ขั้นตอนการแต่งกาย ช่วยให้เด็กได้ใช้ความคิดใน
การลำดับขั้นตอนการแต่งกายให้ถูกต้อง เพื่อเป็น
การถ่ายโยงความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ดี
และยังช่วยให้เด็กมีความเพลิดเพลินในการทำ
กิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบ
ความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา ในทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการ
แต่งกายด้วยวิธีอื่นๆ เพื่อจะได้รับทราบว่า วิธีการ
ใดที่จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถใน
การแต่งกายได้มากกว่า

2. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการ
ช่วยเหลือตนเองด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นพื้นฐาน
ในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ด้านสุขอนามัยและ
การขับถ่าย ได้แก่ การแปรงฟัน การขับถ่าย การ
ล้างหน้า การทำความสะอาดเสื้อผ้า เป็นต้น

3. ในการทำวิจัยกับเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาควรมีการจัดทำสื่อการสอนให้
เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนของเด็กเพื่อเด็ก
จะได้ไม่ต้องรอในการฝึกนาน เพราะจะทำให้ความ
สนใจในการทำกิจกรรมลดลง